

EVA OLŠANSKÁ

Za podobnost není ovšem náhodná. Kdybychom sáhli po historických pramenech, zjistili bychom, že Loucké rybníky dal založit těšínský vévoda Kazimír II. kolem roku 1500, a to právě po vzoru rybníků jihočeských. Tam, kde byla dříve nehostinná bahniiska a kde se při povodních rozlévala voda řeky, vznikl utěšený kus malebné krajiny. Dnes, zhruba po pěti stech letech, jsou tyto rybníky ukázkou umění našich předků tvořit s přírodou, s citem pro krásu. Protože vytvářeli krajinu v duchu přírodních zákonů, stala se domovem rostlin i živočichů, kteří byli ze širokého okolí vytlačováni postupující civilizací a technizací. Tak se tu časem vytvořila přirozená společenstva bažinných a vodních rostlin, jaká dnes už jinde stěží najdeme.

Ale jsou tu i rostliny vyložené vzácné, a proto chráněné, jako je vodní kapradinka nepukalka plovoucí, bublinatka obecná, bazanovec kytkokvětý, jazyk hadí, ďáblík bahenní i vstavače. V létě dotvářejí půvab rybníků ještě štíhlá květenství kypřeje vrblce a čisticе bahenního i žluté hvězdičky vrbliny obecné. Na podzim se změní pobřeží rákosiny v plantáž s doutníkovými plody orobince.

Rybníky jsou ovšem ideálním hnízdištěm ptactva, neboť široké a hustě zarostlé rákosiny jim poskytují vhodný úkryt. (Viz foto č. 2). Vedle běžných kachen březňáček, poláků velkých, lysek černých, potápek malých

a černokrkých, slípek zelenonohých a čírek obecných i modrých vyskytuje se tu vzácnější bukáček malý a kulík říční. Ze vzácných a dnes značně ohrožených dravců se tu objevuje občas ještě orlovec říční, luňák červený a hnědý i káně rousná. Z dalekých hnízdišť zalétají na Loucké rybníky volavky a čápi. V době tahů odpočívají tady i na nezamrzající hladině Olše někteří vzácní severští hosté. Stává se, že některé druhy tu i přezimují. Tak tu byla zjištěna turkyně velká (husa běločelá), hohol severní, potáplice severní, morčák prostřední a bílý, roháč velký i rudokrký.

Pro hnízdění ptactva je velmi přitažlivý i lesík v blízkosti rybníka „Prostředního“, tzv. Bažantnice. Ze vzácných a chráněných druhů lesních jmenujme alespoň šoupálka dlouhoprstého, krutihlava obecného, ze starší doby pak dudka chocholatého i žluvu šedou. Býval tu častým hostem též slavík obecný.

Předcházejícími dlouhými výčty rostlin a živočichů jsem chtěla ukázat, že Loucké rybníky mají nesmírný vědecký význam. Jako v laboratoři pod širým nebem tady pracovali významné vědecké osobnosti, jako na příklad J. Podpěra, Fr. Slavoňovský, Jar. Veselý, V. Dyk, J. Šmarda, J. Duda, A. Junger, Ig. Mikšík, K. Hudec, D. Kondělka a další.

Ale půvabná rybníční oblast má svou nenahraditelnou cenu též pro krátkodobou rekreaci obyvatel Karvinska. Může nějaký park s mladými stromy ve stínu panelových mrakodrapů nahradit procházku po hrázcích rybníků pod košatými korunami dubů s reflexy na vodním zrcadle? Pozorování půvabných rostlin, vzácných ptáků, harmonie přirozené krajiny poskytuje ideální oddech, osvěžení a obohacení psychiky moderního člověka o nejkrásnější estetické zážitky. Navíc, Loucké rybníky jsou vlastně poslední oázou klidu a krásy, posledním útočištěm nejen rostlin a živočichů, ale i obyvatel Karvinska. Kolem dokola se rozprostírá krajina ve smrtelné agonii. Je zasažena neblahými důsledky těžby. Půda se propadá, bortí, láme a zalévá své jizvy černou vodou. Z ní trčí jako vykřičník pahýl stromu, telegrafní tyč nebo troska domu. Jinde je zas obraz zvědovalé tkáně: tak působí haldy jaloviny, výsypky, skládky, odpady. Je to skoro zázrak, že v této bezútěšné krajině se uchoval ostrůvek zdravé přírody — Loucké rybníky.

A tak by se zdálo, že bude jednoduché prohlásit je státní přírodní rezervací. Zatím tomu bylo naopak. Málokterá rezervace vznikla za okolností tak dramatických jako právě Loucké rybníky.

Poprvé podal návrh na rezervaci na rybníku „Prostřední“ významný znalec rybníční fauny a flóry — Dr. Václav Dyk — v roce 1950. Z nejistitelných příčin však nebyl návrh realizován. O tomto záměru zůstal pouze doklad v tehdejší moravském centru ochrany přírody, u Státního památkového úřadu v Brně. Snad se tehdy ještě nejevilo nebezpečí zpusťování Karvinska tak hmatatelným.

K myšlence zachovat Loucké rybníky pro příští generace se vrátili pracovníci Krajského střediska památkové péče a ochrany přírody v Ostravě ihned, jakmile se po reorganizaci ochrany přírody vytvořilo samostatné oddělení, tj. v roce 1963.

Ale tu se vynořily nepředvídané překážky. Karvinská příroda měla být odepsána. Její cena byla spatřována především v podzemních zásobách uhlí. Lidé a zvířata se měli vystěhovat jinam, na rostlinách záležet přece tak málo. V sousedství Louckých rybníků se začalo s budováním nového velkodolu — ČSM Stonava. Zabíraly se pozemky, budovaly se silnice, podle projektu se mělo začít i s budováním odkalovacích nádrží s odvalovým hospodářstvím. Ideální lokalitou pro obojí se jevily právě Loucké rybníky.

Ochrana přírody však trvala na jejich zachování. Došlo ke střetu zájmů. Protivníci narazili na sebe velmi ostře. Boj trval dlouho, velmi dlouho, se střídavými dílčími úspěchy i porážkami.

Na jedné straně byly silné argumenty: ekonomické propočty, rentabilita těžby, úspory. Druhá strana argumentovala důvody vědeckými, estetickými, kulturními. Pádněji zní vždy mluva čísel. Jak chcete ocenit ptačí hnízda, staré duby, zrcadlení oblaků na hladině rybníků? Ještě nejsme tak daleko jako jinde ve světě, kde strom, podle množství kyslíku vyrobeného během jeho života, má cenu několika set tisíc, a kde se krajina hodnotí podle schopnosti regenerace lidské síly.

A tak se zdálo, že boj ochrany přírody proti zájmům techniky bude jen donquichotovským bojem s větrnými mlýny. Jenže na štěstí se ukázalo včas, že obyvatelům Karvinska není osud jejich krajiny lhostejný. Pracovníkům státní ochrany přírody se postavili po bok pracovníci národních výborů; v Loukách to byl Dr. A. Gongola, stejně jako někteří soudruzi na okresním národním výboru v Karvině a pracovníci Okresního vlastivědného ústavu v Českém Těšíně. Největší zásluhu však má poslankyně A. Ocisková. Tak se nakonec ukázalo, že odvaly i kaly se mohou ukládat severozápadně od závodu, stejně daleko jako jsou Loucké rybníky, ale na půdě neplodné a zamokřené.

A tak se podařilo uchovat pro obyvatele Karvinska kousek vyvážené krajiny, vhodné pro krátkodobou rekreaci, pro stát cenné kulturní dědictví a pro vědce zajímavou lokalitu ke studiu rostlinných a živočišných společenstev.

Loucké rybníky se staly státní přírodní rezervací na základě výnosu ministerstva kultury ze dne 3. září 1970.

Dr. Václav Dyk, autor návrhu na zřízení státní přírodní rezervace Loucké rybníky.

Dr. A. Gongola, pracovník Státního památkového úřadu v Brně.

Rybníky v Loukách n. Olzou — foto Eva Olšanská

...v roce 1950. Z nejistitelných příčin však nebyl návrh realizován. O tomto záměru zůstal pouze doklad v tehdejší moravském centru ochrany přírody, u Státního památkového úřadu v Brně. Snad se tehdy ještě nejevilo nebezpečí zpusťování Karvinska tak hmatatelným.

K myšlence zachovat Loucké rybníky pro příští generace se vrátili pracovníci Krajského střediska památkové péče a ochrany přírody v Ostravě ihned, jakmile se po reorganizaci ochrany přírody vytvořilo samostatné oddělení, tj. v roce 1963.

Ale tu se vynořily nepředvídané překážky. Karvinská příroda měla být odepsána. Její cena byla spatřována především v podzemních zásobách uhlí. Lidé a zvířata se měli vystěhovat jinam, na rostlinách záležet přece tak málo. V sousedství Louckých rybníků se začalo s budováním nového velkodolu — ČSM Stonava. Zabíraly se pozemky, budovaly se silnice, podle projektu se mělo začít i s budováním odkalovacích nádrží s odvalovým hospodářstvím. Ideální lokalitou pro obojí se jevily právě Loucké rybníky.

Ochrana přírody však trvala na jejich zachování. Došlo ke střetu zájmů. Protivníci narazili na sebe velmi ostře. Boj trval dlouho, velmi dlouho, se střídavými dílčími úspěchy i porážkami.

Na jedné straně byly silné argumenty: ekonomické propočty, rentabilita těžby, úspory. Druhá strana argumentovala důvody vědeckými, estetickými, kulturními. Pádněji zní vždy mluva čísel. Jak chcete ocenit ptačí hnízda, staré duby, zrcadlení oblaků na hladině rybníků? Ještě nejsme tak daleko jako jinde ve světě, kde strom, podle množství kyslíku vyrobeného během jeho života, má cenu několika set tisíc, a kde se krajina hodnotí podle schopnosti regenerace lidské síly.

A tak se zdálo, že boj ochrany přírody proti zájmům techniky bude jen donquichotovským bojem s větrnými mlýny. Jenže na štěstí se ukázalo včas, že obyvatelům Karvinska není osud jejich krajiny lhostejný. Pracovníkům státní ochrany přírody se postavili po bok pracovníci národních výborů; v Loukách to byl Dr. A. Gongola, stejně jako někteří soudruzi na okresním národním výboru v Karvině a pracovníci Okresního vlastivědného ústavu v Českém Těšíně. Největší zásluhu však má poslankyně A. Ocisková. Tak se nakonec ukázalo, že odvaly i kaly se mohou ukládat severozápadně od závodu, stejně daleko jako jsou Loucké rybníky, ale na půdě neplodné a zamokřené.

A tak se podařilo uchovat pro obyvatele Karvinska kousek vyvážené krajiny, vhodné pro krátkodobou rekreaci, pro stát cenné kulturní dědictví a pro vědce zajímavou lokalitu ke studiu rostlinných a živočišných společenstev.

Loucké rybníky se staly státní přírodní rezervací na základě výnosu ministerstva kultury ze dne 3. září 1970.

...v roce 1950. Z nejistitelných příčin však nebyl návrh realizován. O tomto záměru zůstal pouze doklad v tehdejší moravském centru ochrany přírody, u Státního památkového úřadu v Brně. Snad se tehdy ještě nejevilo nebezpečí zpusťování Karvinska tak hmatatelným.

K myšlence zachovat Loucké rybníky pro příští generace se vrátili pracovníci Krajského střediska památkové péče a ochrany přírody v Ostravě ihned, jakmile se po reorganizaci ochrany přírody vytvořilo samostatné oddělení, tj. v roce 1963.

Ale tu se vynořily nepředvídané překážky. Karvinská příroda měla být odepsána. Její cena byla spatřována především v podzemních zásobách uhlí. Lidé a zvířata se měli vystěhovat jinam, na rostlinách záležet přece tak málo. V sousedství Louckých rybníků se začalo s budováním nového velkodolu — ČSM Stonava. Zabíraly se pozemky, budovaly se silnice, podle projektu se mělo začít i s budováním odkalovacích nádrží s odvalovým hospodářstvím. Ideální lokalitou pro obojí se jevily právě Loucké rybníky.

Ochrana přírody však trvala na jejich zachování. Došlo ke střetu zájmů. Protivníci narazili na sebe velmi ostře. Boj trval dlouho, velmi dlouho, se střídavými dílčími úspěchy i porážkami.